

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. május 18.

**OKTATÁSI
ALAPISMERETEK**

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Fontos tudnivalók

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező az útmutatónak való megfelelés.

A szöveges válaszokat három fő szempontból kell értékelni.

1. Mennyiségi szempont: ez a válasz tartalmi gazdagságára és helyességére vonatkozik. A mennyiségi szempontot értékelő pontszámot a javítási útmutatóban, valamint az értékelőlapon megadott válaszelemek értékelésekor azonos értékűnek tekintjük, egyes feladatoknál súlyozottan értékeljük. Ezt a feladat értékelőlapján (a megoldásban) jelöljük. A feladatlapon a feladatra adható maximális pontszámot jelöltük. Az egyes válaszelemek megoldási javaslatokat tartalmaznak, ami azt jelenti, hogy a megoldáselemet tartalmilag és nyelvi helyesen körülíró megoldás is értékelhető. Ugyanakkor feltétlenül ragaszkodjunk a két fenti kritériumhoz (tartalmi és nyelvi korrektség), különben az értékelés pontatlanná válik.
2. Minőségi szempont: ez a rövid feladatok esetében a feladat megértésére, a szaknyelv használatára, a lényeg kiemelésére; a hosszabb feladatok esetében a feladat megértésére, a lényeg kiemelésére, a téma kidolgozására, az ismeretek mélységére, a szaknyelv használatára és a kreativitásra vonatkozik.
3. Kifejezőképesség: ez a rövid feladatok esetében az áttekinthetőségre, rendezettségre, nyelvhelyességre, helyesírásra; a hosszabb feladatok esetében az előbbieken kívül a szövegalkotásra vonatkozik.

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok**Kizárás**

**1. A következő feladatokban a megadott válaszlehetőségek közül az egyik hibás.
Karikázza be a helytelen állítás betűjelét!**

- 1/1. d
- 1/2. a
- 1/3. d
- 1/4. d
- 1/5. a

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 5 pont

2. A megadott válaszlehetőségek közül karikázza be a helyes megoldás betűjelét!

- 2/1. b
- 2/2. a
- 2/3. a
- 2/4. a
- 2/5. b

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 5 pont

3. Keresse meg a párját!

Írja a számokkal jelölt fogalmak elé a hozzá tartozó nevek betűjelét!

- 3/1. c
- 3/2. d
- 3/3. e
- 3/4. a
- 3/5. b

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 5 pont

4. Relációanalízissel oldja meg a feladatot!

Írja a megfelelő betűjelet az egyes állítások sorszáma elé!

- A (+^+): Mindkét állítás igaz, és összefüggés van közöttük.
- B (++) : Mindkét állítás igaz, de nincs közöttük összefüggés.
- C (+ -) : Az állítás igaz, az indoklás hamis.
- D (- +) : Az állítás hamis, az indoklás igaz.
- E (- -) : Mindkettő hamis.

- 4/1. A
- 4/2. D
- 4/3. E
- 4/4. D
- 4/5. C

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 5 pont

5. Írja a kipontozott vonalra azt a fogalmat, amelyre a felsorolt megállapítások vonatkoznak!

- 5/1. szerepelvárás
- 5/2. szerepfelfogás
- 5/3. interakciós tér
- 5/4. iskolaérettség

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: **4 pont**

6. Asszociációs feladat

Írja a számokkal jelzett állítások elé a megfelelő válasz betűjelét!

- 6/1. a
- 6/2. c
- 6/3. a
- 6/4. b
- 6/5. a
- 6/6. b

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: **6 pont**

7. Az alábbi állítások közül az egyik igaz (I), a másik hamis (H).

Írja a megfelelő betűjelet a kipontozott vonalra!

- 7/1. I
- 7/2. I
- 7/3. H
- 7/4. I
- 7/5. I
- 7/6. I

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: **6 pont**

8. Egészítse ki az alábbi hiányos mondatokat!

Válaszát írja a kipontozott vonalra!

- 8/1. növeli (Más rokon értelmű szó is elfogadható pl. fokozza, javítja, segíti.)
- 8/2. objektív
- 8/3. csökken
- 8/4. viszonyát/érzelmeit/motivációját (Bármelyik szó elfogadható.)

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: **4 pont**

Szöveges (kifejtendő) feladatok**1. Értelmezze és jellemezze a koegzisztencia törvényét!****Röviden indokolja, miért kell ismernie ezt a törvényt a nevelőnek!***Lehetséges megoldás*

- A koegzisztencia törvénye azt fejezi ki, hogy a fejlődő egyén azonos időben a személyiség különböző területein alacsonyabb és magasabb fejlődési szintet mutat.
- A pszichikus fejlődés egyik legfontosabb törvénye.
- Nincs olyan személyiség, aki valamennyi képességében egyformán fejlett vagy fejletlen volna. Bizonyos képességek előrehaladtak, míg mások megállnak vagy elmaradnak a fejlődésben.
- A nevelőnek azért kell ismernie, hogy megfelelő tevékenységi lehetőségeket biztosítson a különböző pszichikus képességek fejlesztéséhez.

*Értékelés:**Minden helyes, a fentiekkel tartalmában megegyező megállapítás 1 pont.**Összesen: 4+2 Σ 6 pont***2. Alkosson véleményt, mennyire tartja hatékonynak a felfedező tanulási-tanítási stratégia alkalmazását kreatív emberek esetében! Válaszát oktatási alapismereteivel támassza alá!***Lehetséges megoldás*

- A kreatív emberek személyiségvonásának jellemző jegyei:
 - a nyitottság,
 - a függetlenség,
 - az eredetiség.A tanultakat új helyzetekben is alkalmazni tudják, képesek önállóan és alkotó módon problémákat megoldani.
- A felfedező vagy problémamegoldó tanulás megkívánja a tanuló aktív közreműködését.
- Személyre szabott, önállóságot biztosít.
- Mindezek által motiváló erejű.

*Értékelés:**Minden helyes, a fentiekkel tartalmában megegyező megállapítás 1 pont.**Összesen: 4+2 Σ 6 pont*

3. Hasonlítsa össze az eszközhasználat és a játékeszköz személyiségfejlődésben betöltött szerepét kisgyermekkorban!

Lehetséges megoldás

- A tárgyakkal végzett cselekvések elsajátításában jelentős a sikerélmény, a felnőttek példája és az utánzás. A gyermek szinte lemásolja a felnőttek mozdulatait, ami általában valamilyen eszközös tevékenységre irányul. Ez két síkon megy végbe.
- Eszközökkel végzett cselekvés, mely az eszköz használata alapján meghatározott, szigorú logikához kötött.
- Ez a gondolkodást fejleszti.
- Játékszerek – nem határozzák meg szigorúan a cselekvés rendjét, nagyobb cselekvési szabadságot tesznek lehetővé.
- Ez a képzeletet fejleszti.

Értékelés:

Minden helyes, a fentiekkel tartalmában megegyező megállapítás 1 pont.

Összesen: 5+2 Σ 7 pont

4. Mutassa be, milyen motivációs és környezeti tényezők segítik a tehetség kialakulását!

Lehetséges megoldás

- A kíváncsiság, az érdeklődés, a tudásvágy felkeltése és fenntartása az ismeretszerzés hajtóereje.
- A szorgalom és a kitartás vezet valódi eredményre.
- A becsvágy és a teljesítménymotiváció, mint belső hajtóerő megléte.

Értékelés:

Minden helyes, a fentiekkel tartalmában megegyező megállapítás 1 pont.

Összesen: 3+1 Σ 4 pont

5. Fogalmazza meg az averzív kondicionálás lényegét, mutassa be típusait!

**Hasonlítsa össze a negatív megerősítés és a büntetés viselkedésre gyakorolt hatását!
Értékelje a büntetés pedagógiai hatékonyságát!**

Lehetséges megoldás

- A tanulási folyamat averzív ingerrel is kiváltható. A félelem is kondicionálható. Ilyenkor a büntetés elmaradása már önmagában is jutalom lehet.
- Negatív megerősítő ingerről akkor beszélünk, ha annak eltávolításáért teszünk erőfeszítést.

Típusai:

- Menekülő tanulás – az ember azt tanulja meg, hogyan kell leállítani egy averzív eseményt.
- Elkerülő tanulás – az élőlény azt tanulja meg, hogyan lehet egy averzív eseményt megakadályozni még annak megkezdődése előtt.

- A büntetés bonyolultabb a negatív megerősítésnél, gyengíti a viselkedést, míg a negatív kondicionálás megerősíti a viselkedést.

A büntetés pedagógiai hatékonyságának értékelése

- A büntetés, vagyis minden olyan következmény, amely gyengíti a nem kívánt viselkedést, eredményes lehet rövid időre.

Hátránya

- Inkább elnyomja a választ, mint elfelejtését eredményezné. Nem kínál a viselkedésre alternatívát, nem alakít ki pozitív viselkedést.
- A büntetés agressziót válthat ki.
- Félelmet alakíthat ki a személytől vagy helyzettől.
- A frusztráció hatására az egyed alacsonyabb fejlődési szintre eshet vissza (regresszió).

Értékelés:

Minden helyes, a fentiekkel tartalmában megegyező 1 megállapítás 1 pont.

Összesen: 10+7 Σ 17 pont

6. Értelmezze a családi légkör fogalmát, elemezze a kedvező családi légkört meghatározó összetevőket! Mutassa be négy példával, a szemelvény és oktatási alapismeretei alapján, az összetevők személyiségfejlődésre gyakorolt hatását!

„Kiskorunkban, olyan hároméves lehettem, állandóan anyára vágytunk. Azt akartuk, hogy anya fektessen le, és ő keltsen fel minket. Anyától vártuk az ételt. Nem ízlett a bundás kenyér, ha nem anya csinálta. Ő pedig kezdett kimerülni, úgyhogy apa kitalált egy kis trükköt. Esténként ügyelt rá, hogy ő fektessen le minket. Hát, először ez nem tetszett nekünk. Ezért azt mondta: „Jól van lányok, le kell feküdnötök, csukjátok be a szemeteket, és nyissátok ki a szátokat! Két perc múlva bejövök, és meglepetést szerzek nektek”. Sosem tudtuk, mit fogunk kapni. Néha egy kis kókusz hozott, máskor mazsolát, de mindig bejött, és valami finomat rakott a szánkba. Nagyon élveztük. De a legkedvesebb emlékem, ami átformálta az életemet az, amikor kora hajnalban felébredtem és láttam, hogy a másik szobában ég egy kis lámpa. Fölkeltem és ott találtam apát a székében egy csésze kávéval. A Bibliát olvasta. Odamentem hozzá és köszöntöttem: „Jó reggelt, apa”. Ő pedig átkarolt, és így szólt: „Ezt olvastam az előbb, Robin. Ezzel az igeverssel imádkoztam érted az imént.” Bibliájában odaírta a vers mellé a nevemet, és imádkozott fölöttem...

Minden héten megkérdezte: „Robin, együtt ebédelünk ma?” Néha a fületem rágta, hogy menjünk el valahova. Elvitt túrázni. Apa miatt nagyon különlegesnek érzem magam, mert méltó voltam arra, hogy velem akarjon lenni...

Dr. James Dobson: Lányok nevelése

Lehetséges megoldás

- A gyermek személyiségének fejlődését nagyban befolyásolja a családi légkör. Légkörön a családban uralkodó érzelmi állapotok pozitív vagy negatív voltát, hőfokát, stabilitásának mértékét értjük.
- A családi légkörben elsősorban az érzelmi elemek nyilvánulnak meg: a család tagjainak egyénisége, életmód, egymással szemben tanúsított magatartás, nyugodt, derűs vagy ideges és feszült lelkiállapot váltja ki ezt a hatásában jelentős tényezőt.
- A légkör nagyon szoros kapcsolatban van a család szerkezetével, szociális helyzetével, a nevelő személyek nevelési felfogásával és gyakorlatával.

-
- A kedvező családi légkört meghatározó összetevők között igen jelentős a családon belüli összhang. Ez tükröződik
 - a családtagok egymáshoz való viszonyában,
 - a jogok és kötelességek rendszerében,
 - a nevelői állásfoglalások és a nevelési gyakorlatok egységében,
 - az anyagiak elosztásában is.
 - Nagyon fontos az összhang vonatkozásában is a családon belüli munkamegosztáson alapuló helyes életritmus.
 - Nélkülözhetetlen feltétele a kedvező családi légkör kibontakozásának a családon belüli kölcsönös őszinteség és bizalom, amely hozzájárul az elfogadott szülői tekintély létrejöttéhez.
 - Segítik a harmonikus, derült légkört megteremteni a meghitt közös beszélgetések, tervezgetések, a kapcsolatokat megvalósító kommunikációs eszközök használata.
 - Az egymás iránti tapintat, figyelem megkívánja a családtagoktól, hogy messzemenően tekintetbe vegyék egymás egyéniségét, esetleg gyöngéit.

Értékelés: Minden helyes, a fentiekkel tartalmában megegyező 1 megállapítás 1 pont.

*Összesen: **8 pont***

- A család életritmusa, megszokott napirendje biztonságot és kiegyensúlyozottságot nyújt a gyerekeknek.
- A közös családi tevékenységek, élmények révén a gyerekek új dolgokat próbálhatnak ki, tágulhat az érdeklődési körük, megerősödhet a többi családtaghoz fűződő kapcsolatuk.
- Azok az emberek, akik együtt élnek át dolgokat, közelebb kerülnek egymáshoz. A családi események lehetőséget nyújtanak arra, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz, miközben szórakozhatunk és tanulhatunk, mások számára is hasznossá tehetjük magunkat.
- Minél jobban képes a gyermek azonosulni a családdal, annál könnyebben ellenáll a külső, negatív hatásoknak, s annál nyitottabb a pozitív családi példákra.
- A család légköre akkor segíti a gyermek pszichés fejlődését, ha a szülő tiszteletben tartja a gyerekek egyéniségét, önállóságát, de ellenőrzi és irányítja szerető, segítő szándékával. Követendő viselkedési mintát nyújt a másik ember tiszteletére, értékeinek elismerésére, megalapozza a reális önértékelést.

Értékelés: Egy tényező helyesen értelmezett hatása a gyermek személyiségének fejlődésére 1 pont.

*Összesen **4 pont***

*Összesen: 12+8 Σ **20 pont***